

**SCIENCE**  
**PROBLEMS.UZ**

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences  
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

# Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10/S-son (4-jild)

**2024**

**SCIENCEPROBLEMS.UZ**

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ  
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

*№ S/10 (4) - 2024*

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-  
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

**ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

**ТОШКЕНТ-2024**

## **БОШ МУҲАРРИР:**

Исанова Феруза Тулқиновна

## **ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:**

### *07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:*

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

### *08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:*

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

### *09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:*

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

### *10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:*

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилевич – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

#### 12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Эргашев Икром Абдурасулович – юридик фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

Норматов Бекзод Ақром ўғли – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори, Тошкент давлат юридик университети.

#### 13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

#### 19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги

Тошкент давлат педагогика университети,  
Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология  
фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги  
Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна –  
психология фанлари доктори, доцент,  
Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари  
университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари  
доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт  
бўлими психологик хизмат бошлиғи.

#### 22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология  
фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон  
миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари  
доктори, профессор, Ўзбекистон миллий  
университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобовна – социология  
фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон  
халқаро ислом академияси.

#### 23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар  
доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор,  
Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар  
доктори, доцент, Ўзбекистон миллий  
университети кафедра мудири.

### ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг  
долзарб муаммолари**” электрон  
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-  
сонли гувоҳнома билан давлат  
рўйхатига олинган.

**Муассис:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
масъулияти чекланган жамияти

### Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой  
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-  
уй. Электрон манзил:  
[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

### Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

## 07.00.00 – TARIX FANLARI

*Norbekov Ahmadjon Norbekovich*

XX-ASRNING BIRINCHI YARMIDA O'ZBEKISTONNING SIYOSIY -IJTIMOIY VA IQTISODIY

HOLATI ..... 11-18

*Eliboyev Ozodjon Po'lat o'g'li*

BAQTRIYANING KUSHONIYLAR DAVRI SHAHARSOZLIGI VA ME'MORCHILIGI..... 19-23

*Нуритдинова Нодира Сирожовна*

XX-АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ (СЕНАТОР К.К. ПАЛЕН

ТАФТИШ МАТЕРИАЛЛАРИ АСОСИДА)..... 24-28

*Чориев Шоҳрух Холтура ўғли*

ЎРТА ОСИЁ ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДА САРОЙ АРХИТЕКТУРАСИ ИЖТИМОИЙ

СТРАТИФИКАЦИЯНИ ЎРГАНИШ МАНБАСИ СИФАТИДА ..... 29-38

*Жумаева Шоира Бердияровна*

МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚАСИДА ЗИЁРАТ ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА

МУҚАДДАС ҚАДАМЖО ВА ЗИЁРАТГОҲЛАРНИНГ ЎРНИ ..... 39-43

*Jo'rayev Muxriddin Xasanovich*

MOVAROUNNAHRLIK MUHADDISLARNING ILMIY SAFARLARI VA SAFAR YO'LLARI

GEOGRAFIYASI..... 44-51

*Муқимова Рисолат Рустамжон қизи*

ЗИЁРАТ МАРОСИМЛАРИДА ТАБИАТ КУЛЬТИ БИЛАН БОҒЛИҚ УРФ-ОДАТЛАР ..... 52-56

## 08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

*Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич*

ДОННИ ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИДА ТЎЛОВ ҚОБИЛИЯТИ БОШҚАРУВ ҲИСОБИНИНГ

ИЛМИЙ – МЕТОДОЛОГИК ЁНДОШУВИ ..... 57-69

*Baxriddinova Yulduz Baxriddinovna*

MINAQALARDA FARMATSEVTIKA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURIYATI ..... 70-75

*Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich*

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHDA AGROBIOKIMYO XIZMATLARINI

TAKOMILLASHTIRISHNING OBYEKTIV ZARURATI ..... 76-86

*Ибадуллаев Дилшад Ибрагимович*

ИНВЕСТИЦИЯ САЛОҲИЯТИНИ МИНТАҚА ИҚТИСОДИЁТИГА ТАЪСИРИНИ

ЭКОНОМЕТРИК БАҲОЛАШ АСОСЛАРИ ..... 87-92

*Исламтудинова Дина Файзрахмановна*

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА РЕСПУБЛИКИ

УЗБЕКИСТАН ..... 93-102

*Qobiljon Isaev*

O'ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA (JST) A'ZO BO'LISHINI IQTISODIY

BAHOLASH ..... 103-110

**09.00.00 – FALSAFA FANLARI***Xaitov Elmurod Bekmurodovich*

O'ZBEKISTONDA "AHOLI HAYOT SIFATI"GA ASOSIY YONDOSHUVLAR: MUAMMO VA YECHIMLAR (IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLIL) ..... 111-116

*Расулов Зоҳиддин Усарович*

СПОРТ ЭСТЕТИКАСИ: РИТМ, ХАРАКАТ ВА МАДАНИЯТНИНГ УЙЎНЛИГИ ..... 117-122

*Тавмурадов Жамшид Элмурадович*

АБДУЛҚОДИР БЕДИЛНИНГ ҲАЁТ ЙЎЛИ: ФАЛСАФА ВА АДАБИЙ МЕРОС ..... 123-128

*Davronov Otabek Ulug'bek o'g'li*

YUSUF QORABOG'IIY SHAXSIYATI VA FALSAFIY-ILMIY MEROSI ..... 129-132

*Muxtorova To'tixon Solijonovna*

FALSAFA FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: METODLAR VA AMALIYOTLAR ..... 133-137

*Akramov G'iyosiddin Najmiddinovich*

MARGINALLASHUV TUSHUNCHASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLILI ..... 138-142

*Ahmedova Dilrabo*

DINIY BAG'RIKENGLIKNING YOSHLAR IJTIMOIIY, MA'NAVIY QIYOFASI SHAKLLANISHIDAGI IJTIMOIIY POTENSIALI ..... 143-150

**11.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI***Abdunabiyev Sunnat Botirovich*

IBN BATTUTANING «SAYOHATNOMA» ASARIDA TARIXIY SHAXSLAR NOMINING TARJIMADA BERILISHI ..... 151-159

*Seytnazarova Injayim*

ADABIYOTSHUNOSLIK SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAHLILI ..... 160-168

*Tukhtakhodjaeva Zulfya*

PHRASEOLOGY AS A SUBSYSTEM OF THE ENGLISH VOCABULARY ..... 169-174

*Abdusalamov Doniyor Togayali ogli*

REFLECTION OF THE CONCEPT OF «POLITENESS» IN THE PHRASEOLOGICAL AND PAREMIOLOGICAL RESERVOIRS OF THE COMPARED LANGUAGES ..... 175-179

*Axmedov Anvar Botirovich*

TILNING NOMINATSIYA TIZIMIDA O'ZLASHMA SO'ZLAR ..... 180-184

*Aminov Farrukh Komiljon Ugli*

THE EVOLUTION OF MEDIA DISCOURSE: FROM TRADITIONAL FORMS TO MULTIMODAL REPRESENTATIONS IN DIGITAL SPACES ..... 185-193

*Sharipov Bobur Salimovich*

RETSIPROKLI SEMANTIK DERIVATSIYA ..... 194-201

*Abduganiyeva Zebuniso Abduhafizovna*

ILMIY DISKURSNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI ..... 202-205

*Samatov Farxod Muminovich*

O'ZBEK VA INGLIZ TILIDA "TV" SEMANTIK MAYDONI LEKSIK BIRIKLARINING SO'Z YASALISH XUSUSIYATLARI (ABBREVIATURALAR MISOLIDA) ..... 206-210

*Kendjayeva Zemfira*

METAFORIK POLISEMIYANING LINGVISTIK YUMORI..... 211-216

*Abdullayeva Nilufar Ramazonovna, Uzoqova Durdona Baxtiyor qizi*

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA «HID», «IS» KONSEPTINING SEMANTIK TAHLILI ..... 217-221

*Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi*

ALISHER NAVOIYNING "NASOYIM UL-MUHABBAT" TAZKIRASI VA SULAMIYNING "TABAQOT US-SUFIYA" ASARLARI O'RTASIDAGI MUSHTARAKLIKLER ..... 222-226

*Шарапова Лола Станиславовна*

ИЛЛЮЗИЯ И РЕАЛЬНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ МАГИЧЕСКОГО РЕАЛИЗМА..... 227-232

*Ҳакимова Мастура Файзиллаевна*

ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК МАҚОЛЛАРИНИНГ МИЛЛИЙ ДУНЁ ТАСВИРИНИ АКС ЭТИШДАГИ АҲАМИЯТИ ВА ЛЕКСИК МАЪНОНИНГ РИВОЖЛАНИШИ (КЕНГАЙИШИ) ..... 233-239

*Mo'soyeva Hayitgul O'roqovna*

"HEART" – "YURAK" SO'ZLI METAFORALARNING INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI KOGNITIV TAHLILI ..... 240-245

*Mamataliyeva Navbahor Xujamberdiyevna*

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TEZ AYTISHLARNING STRUKTURAVIY TAHLILI ..... 246-250

*Багаутдинова Ильмира Салаватовна*

ВЛИЯНИЕ РОДНОГО ЯЗЫКА НА ПРОИЗНОШЕНИЕ В ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ ..... 251-255

## 12.00.00 – YURIDIK FANLAR

*Nuraliyev Oyatillo Abduvaliyevich*

EFFECTIVE PRACTICES FOR DRAWING YOUNG TALENT TO UZBEKISTAN'S PUBLIC CIVIL SERVICE ..... 256-268

*Алиев Асилбек Кадирович*

ВОПРОСЫ ОТГРАНИЧЕНИЯ МАССОВЫХ БЕСПОРЯДКОВ И ГРУППОВОГО ХУЛИГАНСТВА ..... 269-275

*Hong Weixing*

INTERNATIONAL LAW AS THE FOUNDATION FOR THE DEVELOPMENT OF TRADE AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN UZBEKISTAN AND CHINA ..... 276-284

*Султанова Сабохат Алишеровна*

ПЕРСПЕКТИВЫ ДАЛЬНЕЙШЕГО РАЗВИТИЯ ОЦЕНКИ РЕГУЛЯТОРНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН ..... 285-290

*Jonuzoqova Yulduz Izzatulla qizi*

O'ZBEKISTONNING AXBOROT TEXNOLOGIYALARI SOHASIDAGI TRANSMILLIY JINOYATLARGA QARSHI KURASH MASALALARI ..... 291-298

*Абдусамиева Дилрабо Абдувахоб кизи*

ПРЕВЕНТИВНАЯ ФУНКЦИЯ ПОСТПЕНИТЕНЦИАРНОЙ РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ ..... 299-304

*Khalikov Khayot*

THE ROLE OF MODEL UNITED NATIONS IN SHAPING GLOBAL LEADERS AND LAWYERS: A CASE STUDY ON UZBEKISTAN'S YOUTH ..... 305-311



Даулетова Динара Даулетовна

ПРИЧИНЫ И УСЛОВИЯ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ ХИЩЕНИЮ ЧУЖОГО ИМУЩЕСТВА.. 312-317

### 13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Толипов Бахтиёр Хамитович

БЎЛАЖАК ИҚТИСОДЧИЛАРДА АНАЛИТИК ТАФАККУРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ  
САМАРАДОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ПЕДАГОГИК ВОСИТАЛАРИ ..... 318-324

Собирова Гулибарно Зайнитдин қизи

ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ  
РУССКОГО ЯЗЫКА ..... 325-335

Xolmatova Ziroatxon Anvarovna

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING TASHXISLASH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA  
INNOVATION-METODOLOGIK YONDASHUVLAR ..... 336-339

Abduxoliqov Sardor Safarovich

YOSH DZYUDOCHILARNI JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA HARAKATLI  
O'YINLARNING O'RNI ..... 340-344

Usmonova Mohizoda Avazjon qizi

GLOBOL TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING MULOQOT MADANIYATINI INTEGRATIV  
YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH TIZIMI ..... 345-348

Xodjiyeva Zumrad

MEZONLARGA ASOSLANGAN BAHOLANISHNING CHEKLANGAN DOIRASI ..... 349-352

Turdiyev Ismoil Allayorovich

OLIY TA'LIM HAYOTIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLARNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI  
HAQIDA ..... 353-358

Ibadullaev G'ayrat Akmuradovich

BO'LAJAK FIZIKA-ASTRONOMIYA O'QITUVCHILARINING KOMPETENTLIGINI  
RIVOJLANTIRISH METODLARI ..... 359-364

Ishonkulov Sherali Sharifovich

TALABALARNING IJODIY QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA RAQAMLI  
DASTURLARDAN FOYDALANISH ..... 365-372

Raxmatov Rafik G'ayratovich

IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR RIVOJLANISHIDA TURMUSH TARZINI  
SOG'LOMLASHTIRISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK  
IMKONIYATLARI ..... 373-378

Xalmuratova Shaxnoza Bekmurzaevna

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING RISKOLOGIK MADANIYATINI  
SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI ..... 379-383

Meliboyeva Nodira Qaxramanjanovna

MIRSODIQ TOJIYEV MEROSI (CHANG UCHUN YARATGAN ASARLARI MISOLIDA) ..... 384-387

Qodirov Mirjalol Tolmasovich

TA'LIMDA GIPERMATNLI AXBOROT MODELLARINI QURISHNING ZAMONAVIY  
TEKNOLOGIYALARI VA ASPEKTLARI ..... 388-392

Karimova Aziza

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI SCAMPER TEXNIKASI ORQALI BOLALARNING KREATIV  
TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHGA O'RGATISH METODIKASI ..... 393-399

*Nishonov Nodir Alimjanovich*

BO`LAJAK O`QITUVCHILARDA FUTUROLOGIK TAHLIL QILISH KO`NIKMALARINI

RIVOJLANTIRISHNING MUHIM ASPEKTLARI ..... 400-404

*Xidirova Durdona Muxtorovna*

SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA O`QUVCHI QIZLARNI IJTIMOIMADANIY

MUNOSABATLARGA TAYYORLASH MEKANIZMLARI ..... 405-408

**Received:** 10 December 2024  
**Accepted:** 15 December 2024  
**Published:** 25 December 2024

*Article / Original Paper*

## **MODERN APPROACHES TO TEACHING PHILOSOPHY: METHODS AND PRACTICES**

**Mukhtorova Totikhon Solijonovna.**

Tashkent State Technical University, Associate Professor of the Department of Philosophy and National Idea

**Abstract.** This article highlights the importance of innovative approaches in teaching philosophy. It analyzes the use of interactive methods, such as problem-based learning, philosophical discussions, digital technologies, and project-based learning. Pedagogical strategies that serve to connect philosophical knowledge with everyday life, develop critical thinking, and increase student motivation are considered with examples. These methods are aimed at strengthening the logical and creative thinking of students, as well as forming their skills of applying philosophical issues in practice.

**Key words:** Philosophy education, modern pedagogy, interactive methods, digital technologies, critical thinking, controversial approach, innovative methods. project-based teaching

## **FALSAFA FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: METODLAR VA AMALIYOTLAR**

**Muxtorova To'tixon Solijonovna**

Toshkent davlat texnika universiteti, Falsafa va milliy g'oya kafedrasi dotsenti

**Annotatsiya.** Mazkur maqola falsafa fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyatini yoritadi. Unda interaktiv usullar, masalan, muammoli ta'lim, falsafiy munozaralar, raqamli texnologiyalar, va loyihaviy ta'limning qo'llanilishi tahlil qilinadi. Falsafiy bilimlarni kundalik hayot bilan bog'lash, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va talabalar motivatsiyasini oshirishga xizmat qiluvchi pedagogik strategiyalar misollar bilan ko'rib chiqiladi. Ushbu usullar o'quvchilarning mantiqiy va ijodiy tafakkurini mustahkamlashga, shuningdek, ularning falsafiy masalalarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan.

**Kalit so'zlar:** Falsafa ta'limi, zamonaviy pedagogika, interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar, tanqidiy fikrlash, munozarali yondashuv, innovatsion usullar. loyiha asosida o'qitish

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI10Y2024N15>

**Kirish.** Falsafa inson tafakkurining eng qadimiy va murakkab sohalaridan biri sifatida o'z ahamiyatini bugungi zamonaviy jamiyatda ham yo'qotmagan. U inson hayotining mohiyatini, mavjudlik va bilimning chegaralarini, haqiqat, adolat, erkinlik kabi tushunchalarni o'rganadi. Falsafa ta'limi esa nafaqat bilim berish, balki tanqidiy fikrlash, baholash, muammolarni tahlil qilish va ularga innovatsion yechimlar topish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shunday ekan, falsafa fanini o'qitishda samaradorlikka erishish uchun an'anaviy yondashuvlarni zamonaviy metodlar bilan uyg'unlashtirish zarur.

Zamonaviy o'qitish texnologiyalari, masalan, raqamli platformalar, interaktiv metodlar va loyiha asosidagi ta'lim, falsafa fanini o'qitishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Talabalarni dars jarayonida faol ishtirokchi sifatida jalb qilish, ularni bahs-munozaralar, amaliy

mashg'ulotlar va ijodiy topshiriqlar orqali jalb qilish bugungi kun ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Ayniqsa, global muammolarni falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilish va ularni amaliy hayotga tatbiq etish bugungi avlod uchun dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Falsafa fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar nafaqat mavzularni o'zlashtirishni osonlashtiradi, balki talabalar ongida falsafiy tafakkurni chuqurlashtirib, ularni dunyoni kengroq ko'ra olishga undaydi. Ushbu maqolada falsafa fanini o'qitishda foydalaniladigan zamonaviy metodlar, ularning afzalliklari va ta'lim jarayonida qo'llash bo'yicha amaliy tavsiyalar yoritiladi. Shu bilan birga, ushbu yondashuvlarning talabalar bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni misollar asosida ko'rib chiqiladi.

**Adabiyotlar tahlili va metodologiya.** Falsafa fanini o'qitishda foydalaniladigan zamonaviy yondashuvlar haqida ilmiy va amaliy adabiyotlar keng ko'lamda mavjud. Jumladan,

Ta'limda innovatsion metodlar haqida: Interaktiv usullar, raqamli texnologiyalar, va loyiha asosidagi ta'limni o'rganuvchi tadqiqotlar o'quv jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu adabiyotlar talabalar darsdagi faolligi va ijodkorligini oshirish uchun innovatsion yondashuvlarni qanday tatbiq etishni ko'rsatadi.[1,30]

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga oid manbalar: Falsafiy o'qituv metodlarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish asosiy maqsadlardan biri bo'lib, bu borada fikrni aniqlash, dalillarni tahlil qilish va ularga asoslanib qaror qabul qilishga oid ko'rsatmalar yoritiladi.

Falsafiy munozaralar tashkil etish bo'yicha qo'llanmalar: Ushbu manbalar bahs-munozaralarni qanday olib borish, talabalar bilan interaktiv muloqotni qanday yo'lga qo'yish haqida misollarni keltiradi.

Misol uchun, Dewey va Freire kabi pedagogika nazariyotchilarining ishlari o'quv jarayonini talabalar uchun qiziqarli va foydali qilishda asosiy g'oyalarni taqdim etadi. Zamonaviy adabiyotlar esa raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiyasiga ko'proq urg'u beradi.[2,87]

Maqola mavzusini kengroq ochib berish uchun quyidagi metodologiyadan foydalanildi:

1. Adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish: Avvalo, falsafa fanini o'qitishda foydalanilgan zamonaviy metodlar bo'yicha mavjud ilmiy va amaliy manbalar o'rganiladi. Ushbu manbalardagi nazariyalar va usullarning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi.

2. Amaliy tajribalar: Falsafa fanini o'qitishda foydalaniladigan zamonaviy usullarning amalda qo'llanilishi tahlil qilinadi. Masalan, talabalarning bahs-munozaralarda ishtiroki yoki raqamli texnologiyalarning dars jarayonida qo'llanilishi natijalari o'rganiladi.

3. Qo'llaniladigan metodlar:

○ **Nazariy metod:** Mavzuni chuqur yoritish uchun ilg'or tadqiqotlarning ma'lumotlarini sintez qilish.

○ **Amaliy metod:** Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bo'yicha muvaffaqiyatli tajribalar va natijalarga asoslangan tavsiyalar.

○ **Tahliliy yondashuv:** Dastlabki va natijaviy ko'rsatkichlarni taqqoslab, samaradorlikni aniqlash.

4. **Talabalar motivatsiyasini o'rganish:** So'rovnomalar yoki eksperimentlar yordamida talabalar uchun qaysi metodlar samarador ekanligi aniqlanadi.

Bu metodologiya falsafa fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlarning nazariy va amaliy jihatlarini ko'rsatish, shuningdek, ta'lim jarayonida ularning qanday amalga oshirilishini yoritishga qaratilgan.

## Muhokama

Falsafa fanini o'qitishda zamonaviy usullarni qo'llash masalasi bugungi kunda o'quv jarayonining samaradorligini oshirish uchun dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada ko'rib chiqilgan yondashuvlar nazariy va amaliy jihatlarini qamrab oladi. Muhokama jarayonida quyidagi masalalar yoritiladi:

Falsafa kabi nazariy yo'nalishdagi fanlar uchun interaktiv va raqamli texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ishtirokini oshiradi. Masalan, muammoli ta'lim va bahs-munozaralar orqali talabalar mavzuni chuqurroq tushunish imkoniyatiga ega bo'ladi. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, virtual platformalar yoki raqamli taqdimotlar orqali mavzularni o'rgatish, nafaqat bilim olishni osonlashtiradi, balki uni ko'rgazmali va qiziqarli qiladi. Shu bilan birga, loyiha asosidagi ta'lim usullari orqali talabalar mavzuni amaliy hayotga bog'lash ko'nikmalarini rivojlantiradi.[3,20]

Zamonaviy usullarni qo'llashda ba'zi cheklovlar mavjud. Masalan, raqamli texnologiyalarni to'liq tatbiq qilish uchun barcha ta'lim muassasalarida texnologik infratuzilma yetarli emas. Bundan tashqari, pedagoglar uchun ushbu texnologiyalarni ishlatishni o'rgatish va ularni ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiya qilish muhim masalalardan biri hisoblanadi. An'anaviy yondashuvlarni yo'qotmasdan, ularni zamonaviy metodlar bilan uyg'unlashtirish zarur.

Zamonaviy usullar, masalan, bahs-munozara va muammoli ta'lim, talabalarni tanqidiy va ijodiy fikrlashga o'rgatadi. Falsafa fanini o'qitishda bu usullar talabalar uchun hayotiy muhim ko'nikmalarni shakllantirishda muhimdir. Masalan, falsafiy masalalarni kundalik hayot muammolari bilan bog'lash orqali talabalar amaliy fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Dunyoning turli mintaqalarida falsafa fanini o'qitish bo'yicha ilg'or tajribalar mavjud. Xususan, Yevropa va AQSh ta'lim tizimida interfaol usullar va muammoli ta'lim keng qo'llaniladi. Masalan, talabalar o'rtasida munozaralar tashkil qilish, ularni falsafiy masalalarni jamoaviy tahlil qilishga undash orqali chuqur bilim olishga imkon yaratiladi. Ushbu usullar talabalarni faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi va ularga mustaqil fikrlash imkonini beradi.

Ta'lim tizimida falsafa fanini o'qitishni zamonaviy usullar bilan boyitish uchun quyidagi tavsiyalarni taklif qilish mumkin:

- Pedagoglarni zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bo'yicha o'qitish.
- Talabalarni qiziqtirish uchun muammoli vaziyatlar yaratish.
- Falsafiy munozaralarni joriy etish orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.
- Amaliy hayot bilan bog'langan loyihalar va topshiriqlarni kengaytirish.

Ushbu metodlar va yondashuvlar orqali falsafa fanini o'qitish nafaqat bilim olish jarayonini samaraliroq qiladi, balki o'quvchilarning kundalik hayotda falsafiy tushunchalarni amaliy qo'llash imkoniyatini oshiradi. Zamonaviy yondashuvlar o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularni ijtimoiy hayotda faol shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.[4,60]

**Natijalar.** Tadqiqotimiz natijalari interaktiv metodlar va raqamli texnologiyalarni qo'llash talabalar bilimlarini chuqurlashtirishga yordam berdi. Bahs-munozaralar, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va loyiha asosidagi topshiriqlar orqali talabalarning mavzuga bo'lgan qiziqishi oshgani kuzatildi. Falsafiy masalalarni amaliy hayot bilan bog'lagan holda tushuntirish usuli o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini sezilarli darajada yaxshiladi. Talabalarda

munozara va muammoli ta'lim metodlari orqali talabalar mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirdi. Bu usullar talabalarni mavzuni chuqurroq o'rganishga undab, ularning ijodiy yondashuvlarini rag'batlantirdi. Talabalarning o'z fikrlarini aniq ifodalash va asoslash qobiliyatlari sezilarli darajada yaxshilandi.

Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan usullar va tavsiyalar nafaqat falsafa, balki boshqa nazariy fanlarni o'qitishda ham muvaffaqiyatli qo'llanishi mumkinligi aniqlangan. Ushbu usullar ta'lim sifatini yaxshilashda universal vosita sifatida qaralmoqda.

Ushbu natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy usullarni qo'llash falsafa ta'limida muhim o'rin tutadi. Bu nafaqat o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, balki talabalarni jamiyat hayotida faol va mas'uliyatli shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

### **Xulosa**

Falsafa fanini zamonaviy usullar yordamida o'qitish, bugungi ta'lim jarayonini talabalarga yanada samarali va qiziqarli qilish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada o'rganilgan yondashuvlar va tadqiqot natijalari ko'rsatdiki, an'anaviy o'qitish usullarini zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlar bilan uyg'unlashtirish talabalar bilimini oshirish va ularni ijtimoiy hayotda faol shaxs sifatida shakllantirishda katta rol o'ynaydi.

Avvalo, zamonaviy metodlarning afzalliklari tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuvlarni rivojlantirishda namoyon bo'ldi. Bahs-munozaralar, muammoli ta'lim va loyiha asosidagi usullar talabalar bilimini chuqurlashtirish bilan birga, ularni o'z fikrlarini asoslash va mantiqiy tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Buning natijasida talabalarning mavzuga qiziqishi ortib, o'quv jarayonida faol ishtirokchilarga aylanishadi. Bu yondashuvlar nafaqat bilim olishni yengillashtiradi, balki talabalarning shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish, darslarni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Virtual platformalar, raqamli resurslar va boshqa texnologik vositalar talabalar uchun mavzularni ko'rgazmali va amaliy qilib taqdim etish imkonini yaratadi. Biroq, bu usullarning muvaffaqiyatli qo'llanilishi uchun o'qituvchilarni maxsus tayyorlash zarur. Shu bilan birga, texnologik infratuzilmani rivojlantirish masalalari ham dolzarbligicha qolmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, falsafa fanini o'qitishda zamonaviy usullarni qo'llash ta'lim sifatini yaxshilash bilan birga, talabalarning jamiytdagi rolini ham kuchaytiradi. Falsafiy bilimlarni amaliy hayot bilan bog'lash, global muammolarni o'rganish va yechimlarni tahlil qilish talabalarning dunyoqarashini kengaytiradi va ularni ijtimoiy mas'uliyatli shaxs sifatida shakllantiradi. Ushbu yondashuvlar talabalarning ijodkorligi va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda muhimdir.

Kelajakda falsafa fanini o'qitish samaradorligini yanada oshirish uchun quyidagi tavsiyalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- Innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga kengroq joriy etish.
- O'qituvchilarni zamonaviy usullardan foydalanishga o'rgatish va ularni rag'batlantirish.
- O'quv jarayonini interaktiv va ijodiy mashg'ulotlar bilan boyitish.
- Falsafani kundalik hayot va global muammolar bilan bog'lab o'qitish[5.50].

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagogik usullar va texnologiyalarni qo'llash falsafa ta'limining samaradorligini oshirish bilan birga, uni talabalar uchun qiziqarli va hayotiy qiladi.

Ushbu yondashuvlar nafaqat falsafa fanining dolzarbligini saqlab qoladi, balki uning ta'limdagi o'rnini va ahamiyatini yangi bosqichga olib chiqadi.

**Адабиётлар/Литература/References:**

1. Abdurahmonov, X. (2020). Falsafiy bilimlar tarixi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. B. 15-45.
2. Bobur, A. (2019). "Falsafa fanini o'qitishda interfaol usullar". Ilmiy-pedagogik jurnal. 17-son, B. 85-92.
3. Ziyonet Ma'lumotlari (2024). "Falsafa fanining zamonaviy texnologiyalari". [Ziyonet platformasi](#). B. 11-25.
4. N. Xudoyberdiyev, (2018). Zamonaviy pedagogika usullari. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti. B. 50-73.
5. O'zFA, (2022). "Axborot texnologiyalaridan foydalanib falsafa darslarini tashkil etish". O'zbek falsafasi jurnali. 10-son, B. 44-59.

**SCIENCEPROBLEMS.UZ**

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ  
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

*№ S/10 (4) – 2024*

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-  
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

**ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг  
долзарб муаммолари**” электрон  
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-  
сонли гувоҳнома билан давлат  
рўйхатига олинган.

**Муассис:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
масъулияти чекланган жамияти

**Таҳририят манзили:**

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой  
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-  
уй. Электрон манзил:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Боғланиш учун телефонлар:**

(99) 602-09-84 (telegram).